

РЕШЕНИЕ

№ 106

гр. Шумен, 18.04.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ОКРЪЖЕН СЪД – ШУМЕН, СЪСТАВ II, в публично заседание на двадесет и първи март през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Азадухи Ов. Карагьозян

Членове: Константин Г. Моллов
Теодора Енч. Димитрова

при участието на секретаря Станка Ст. Ангелова
като разгледа докладваното от Теодора Енч. Димитрова Въззивно гражданско дело № 20233600500003 по описа за 2023 година

Производство по чл.258 и сл. от ГПК.

Делото е образувано по въззивна жалба на „Имоти Темида „ЕООД, гр. Шумен, ЕИК 127588148, представлявано от Б.А.Б., чрез пълномощника адв. Сн. К. от ШАК, срещу решение № 850/17.11.2022 г. по гр.д. № 1046/2022 г. по описа на ШРС.

Жалбоподателят намира решението за неправилно – незаконосъобразно и противоречащо събрания доказателствен материал и материалния закон по съображения, подробно изложени в жалбата му, с оглед на които моли въззивният съд да го отмени и постанови друго, с което да му присъди претендираната сума от 14 500 лева – неустойка по договор за заем от 05.10.2021 г., както и направените в производството разноски.

В срока по чл.263, ал.1 от ГПК въззиваемият С. Н. С., действащ чрез пълномощника адв. Г. Г. от ШАК е депозирал отговор на жалбата, в който я оспорва като неоснователна и моли за оставянето ѝ без уважение, както и за присъждане на извършените по делото разноски.

Въззивната жалба е подадена в срок, от надлежно легитимирано лице, срещу подлежащ на обжалване съдебен акт, редовна и допустима.

Разгледана по същество, същата е неоснователна, поради следното:

Гр.д. № 1046/2022 г. по описа на ШРС е образувано по искова молба на

жалбоподателя срещу въззиваемия, имаща за предмет претенция за осъждане на ответника да заплати на ищеца сумата от 14 500 лева, представляваща неустойка, договорена между страните с договор за заем от 05.10.2021 г..

В срока за отговор ответникът е оспорил иска като изцяло неоснователен, навеждайки възражение, че клаузата е нищожна поради накърняване на добрите нрави.

Първоинстанционният съд е приел, че е сезиран с иск по чл.92 от ЗЗД, като с решението си е отхвърлил като неоснователен предявения „Имоти Темида „ ЕООД, ЕИК 127588148 срещу С. Н. С., ЕГН ***** иск по чл.92 от ЗЗД, за заплащане на сумата от 14 500 лева – неустойка по чл.3.3 от договор за заем сключен между страните на 05.10.2021 г., обезпечен с договорна ипотека на недвижим имот, сключена с н.а. № 145, т.2, д. № 3397/2021 г., вписан с вх.рег. № 6191/05.10.2021 г. в СВ и е осъдил „Имоти Темида „ ЕООД, ЕИК 127588148 да заплати на С. Н. С., ЕГН ***** деловодни разноски в размер на 965 лева.

Решението се обжалва изцяло от страна на ищеца.

При проверка по реда на чл.269 от ГПК, въззивният съд намери, че обжалваното решение е валидно и допустимо.

По същество, от събраните по делото доказателства се установи и не се спори между страните, че на 05.10.2021 г. между ищеца, в качеството на заемодател и ответника, в качеството на заемополучател е бил сключен договор за заем за сумата от 29 000 лева, която се предава на заемателя по следния начин: 17 300 лева се превеждат по банкова сметка на „ Валерия Ауто „ ЕООД, гр. Шумен, ЕИК 204488976, за погасяване на заеми, които дружеството е отпуснало на С. Н. С. по договори за заем от 19.07.2021 г. и 16.08.2021 г.; от остатъка в размер на 11 700 лева се удържат такси и разноски за заличаване на вписани върху имота договорни ипотеки по н.а. № 31, т.ІІІ, рег. № 4117, д. № 336/19.07.2021 г. на нотариус рег. № 024 и н.а. № 123, т.ІІІ, рег. № 5144, д. № 411/16.08.2021 г. на нотариус рег. № 024; след заплащане на горепосочените такси и разноски, остатъкът от заемната сума се превежда по банкова сметка на заемателя. В чл.3.2 и 3.1 от договора е било уговорено, че главницата от 29 000 лева се издължава от заемателя най-късно до 05.01.2022 г., като за ползването на получената в заем сума същият дължи на заемодателя месечно възнаграждение в размер на 870 лева. В чл.3.3 от договора е било уговорено, че, в случай, че заемателят не заплаща дължимите суми – главница и лихви на договорените срокове, той дължи на заемодателя неустойка в размер на 14 500 лева.

Изпълнението на задълженията на заемополучателя по договора за заем е било обезпечено с договорна ипотека по н.а. № 55, т.ІV, рег. № 6676, д. № 516/05.10.2021 г. на нотариус рег. № 024, вписана в СВ с вх.рег. № 6191/05.10.2021 г., акт № 145, т.2, д. № 3397/2021 г., върху 2/3 ид.ч. от собствения на заемателя недвижим имот самостоятелен обект в сграда с идентификатор № 83510.666.201.1.33, с адрес: гр. Ш...3, при съседни самостоятелни обекти - 83510.666.201.1.34, 83510.666.201.1.29, заедно с прилежащите избено помещение № 22 с площ от 7.33 кв.м. и 1 409/100 000 ид.ч. от общите части на

сградата и правото на строеж, с данъчна оценка на идеалните части на ипотекирания имот 32 151.87 лева.

От представените от ищеца документи се установява и не се спори, че същият е предоставил уговорената заемна сума на заемополучателя, съобразно уговореното между страните и посоченото в исковата молба.

Въз основа на подадено от него заявление по чл.417 от ГПК по ч.гр.д. № 24/2022 г. на ШРС, в полза за заемотателя са били издадени заповед за изпълнение на парично задължение № 7/10.01.2021 г. и изпълнителен лист от същата дата, за осъждане на заемополучателя да му заплати, на основание визирания договор за заем, сумите от 29 000 лева – главница по сключен договор за заем от 05.10.2021 г., обезпечен с договорна ипотека на недвижим имот, 14 500 лева – неустойка и 1 740 лева – месечно възнаграждение, ведно със законната лихва върху главницата, от датата на подаване на заявлението 06.01.2022 г. до изплащане на вземането, както и разноси по делото в размер на 904.80 лева – платена държавна такса и 1 250 лева – адвокатско възнаграждение.

В срока по чл.414 от ГПК длъжникът е депозирал възражение срещу заповедта за изпълнение, както и частна жалба с правно основание чл.419, ал.1 от ГПК срещу разпореждането за издаването ѝ от 10.01.2022 г. по ч.гр.д. № 24/2022 г. по описа на ШРС.

С определение № 318/14.04.2022 г. по в.ч.гр.д. № 102/2022 г. по описа на ШОС, разпореждане № 58/10.01.2022 г. за допускане незабавно изпълнение на заповед № 7/10.01.2022 г. за изпълнение на парично задължение въз основа на документ по чл.417 от ГПК и за издаване на изпълнителен лист по ч.гр.д. № 24/2022 г. на ШРС е било отменено в частта за сумата от 14 500 лева – договорна неустойка, произтичаща от договор за заем от 05.10.2021 г., обезпечен с договорна ипотека на недвижим имот, като вместо това е постановено оставяне без уважение на заявлението в частта, в която е поискано допускане по реда на чл.418 от ГПК на незабавно изпълнение на заповед за изпълнение по чл.417 от ГПК и издаване на изпълнителен лист спрямо длъжника С. Н. С. относно сумата от 14 500 лева – договорна неустойка, произтичаща от договор за заем от 05.10.2021 г., обезпечен с договорна ипотека на недвижим имот и е обезсилен изпълнителен лист № 17/10.01.2022 г., издаден въз основа на разпореждане № 58/10.01.2022 г. по ч.гр.д. № 24/2022 г. на ШРС в частта относно същата сума. В останалата част разпореждането за допускане незабавно изпълнение на посочената заповед за изпълнение е било оставено в сила.

На 01.04.2022 г. заемотателят е депозирал пред ШОС искова молба срещу заемополучателя с правно основание чл.422 от ГПК, за признаване за установено съществуването вземания на ищеца от ответника за сумите от 29 000 лева – главница по договора за заем от 05.10.2021 г., ведно със законната лихва до окончателното ѝ плащане, 14 500 – лева неустойка, 1 740.00 лева – месечно възнаграждение по чл.3.1 от договора и 2 154.80 лева – разноси, въз основа на която е било образувано гр.д. № 135/2022 г. по описа на ШОС.

Видно от приложената по въззивното дело справка, с влязло в сила определение №

402/23.05.2022 г. производството по гр.д. № 135/2022 г. на ШОС е било прекратено по отношение на исковата претенция за сумата от 14 500 лева – договорна нестойка и искът е приет за разглеждане в останалата му част. С решение № 37/19.02.2023 г.

първоинстанционният съд е признал за установено по отношение на ответника, че дължи на ищеца сумата от 27 319.94 лева – главница, ведно със законната лихва считано от 06.01.2022 г. до окончателното ѝ плащане, за задължение по договор за заем, сключен между страните на 05.10.2021 г. и обезпечен с договорна ипотека, присъдени със заповед за изпълнение по чл.417 от ГПК по ч.гр.д. № 24/2022 г. по описа на ШРС, като е отхвърлил иска в останалата му част до пълния предявен размер като неоснователен и недоказан. Решението е било обжалвано от ищеца като към датата на приключване на съдебното дирене в настоящото производство въззивната му жалба е била оставена без движение като нередовна.

При така установените, факти съдът приема за установено следното:

В случая, договорът, предмет на разглеждане е за паричен заем, обезпечен с ипотека върху недвижим имот, поради което, на основание чл.4, ал.1, т.2 от ЗПК, разпоредбите на този закон не намират приложение и отношенията между страните се уреждат от ЗКНИП, като, на основание чл.40, вр. чл.1 от с.з., са приложими и нормите на чл.143 – 148 от ЗЗП.

Съгласно чл.37, ал.1 от ЗКНИП, всяка клауза в договор за кредит за недвижим имот, която противоречи на закона или има за цел заобикаляне на този закон, е нищожна.

В разпоредбата на чл.143 от ЗЗП се съдържа легално определение на понятието „неравнопавна клауза“ в договор, сключен с потребителя и това е всяка уговорка в негова вреда, която не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравнопавие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя, а в чл.143, ал.2, т.5 от ЗЗП е посочено изрично, че неравнопавна клауза по смисъла на закона е и тази, която задължава потребителя при неизпълнение на неговите задължения да заплати необосновано високо обезщетение или неустойка.

Съгласно чл.146, ал.1, ал.2 и ал. 4 от ЗЗП, неравнопавните клаузи в договорите са нищожни, освен ако са уговорени индивидуално. Не са индивидуално уговорени клаузите, които са били изготвени предварително и поради това потребителят не е имал възможност да влияе върху съдържанието им, особено в случаите на договор при общи условия. Когато търговецът или доставчикът твърди, че определено условие от договора е индивидуално уговорено, тежестта за доказването пада върху него.

Съгласно чл.7, ал.3 от ГПК / изменен с ДВ. бр. 100/2019 г. / съдът служебно следи за наличието на неравнопавни клаузи в договор, сключен с потребител.

Съгласно чл.92 от ЗЗД, неустойката обезпечавя изпълнението на задължението и служи като обезщетение за вредите от неизпълнението, без да е нужно те да се доказват. Кредиторът може да иска обезщетение и за по-големи вреди. Ако неустойката е прекомерно голяма в сравнение с претърпените вреди или ако задължението е изпълнено неправилно или отчасти, съдът може да намали нейния размер.

Според цитираната разпоредба, неустойката обезпечавя изпълнението на

задължението и служи като обезщетение за вредите от неизпълнението, без да е нужно те да се доказват. От текста на цитираната разпоредба следва, че неустойката е определена имуществена ценност, най-често парична сума, която длъжникът се задължава да престира на своя кредитор в случай на виновно, от негова страна, неизпълнение на поето с договора задължение. Фактическият състав на неустойката съдържа изрична, валидна неустойчна клауза, неизпълнение и вина, като тук вината се презюмира оборимо. Неустойката се дължи в уговорения размер без оглед на конкретните вреди, ако са настъпили такива, т. е. при неустойката следва да бъде доказан фактът на неизпълнение на задължението.

Съгласно задължителните указания, дадени в т. 3 от Тълкувателно решение № 1 от 15.06.2010 г. по т. д. № 1/2009 г. на ОСТК на ВКС нищожна поради накърняване на добрите нрави е клауза за неустойка, уговорена извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции, като за нищожността на неустойката съдът следи служебно.

Според разясненията, дадени в Тълкувателно решение № 1/15.06.2010 г. по тълкувателно дело № 1/2009 г. на ОСТК на ВКС и трайната съдебна практика, добрите нрави са неписани и несистематизирани морални правила без конкретика, но които, изхождайки от принципа за справедливост, са общоприети в обществото и субектите на правото следва да се ръководят от тях. Въпреки тяхната абстрактност законът им е придал правно значение, защото правната последица от тяхното нарушаване е приравнена с тази на противоречието на договора със закона. За спазването на добрите нрави като общи принципи и или произтичащи от тях, съдът следи служебно. Един от тези принципи е принципът на справедливостта, който в гражданските и търговските правоотношения изисква да се закриля и защитава всеки признат от закона интерес. Накърняване на добрите нрави е налице, когато договорната свобода се използва от едната страна, за да възложи на другата несъразмерни тежести, като се възползва от по-неблагоприятното ѝ положение. За противоречащи на добрите нрави се считат сделки, с които неравноправно се третират икономически слаби участници в оборота, използва се недостиг на материални средства на един субект за облагодетелстване на друг и пр.. Преценката за нищожност поради накърняване на добрите нрави се прави за всеки конкретен случай към момента на сключване на договора, при вземане предвид вида на стоката или услугата, предмет на договора; естеството на задълженията, които се обезпечават с неустойка; дали изпълнението на задължението е обезпечено с други правни способности; съотношението между размера на уговорената неустойка и очакваните от неизпълнението вреди и др.. Автономията на волята на страните да определят свободно съдържанието на договора е ограничена от разпоредбата на чл.9 от ЗЗД в две посоки: съдържанието на договора не може да противоречи на повелителни норми на закона и на добрите нрави. Ограничението се отнася както за гражданските договори, така и за търговските сделки - арг. от чл. 288 от ТЗ. За разлика от потребителя, търговецът, независимо дали той е физическо или юридическо лице, при сключване на договорите във връзка с дейността си трябва да положи най-голямата дължима грижа – тази на добрия търговец. Съгласно чл. 143, ал. 1 вр. чл. 146, ал. 1 ЗЗП, сключените от потребител по см. на пар. 13 от ДР на ЗЗП неиндивидуални клаузи в

договор са нищожни като неравноправни, ако уговорката е във вреда на потребителя, тя не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя. Нищожността на основание чл. 143, ал. 2, т. 5 от ЗЗП се основава на противоречието с добрите нрави.

Неустойката е необосновано висока, когато размерът ѝ е многократно завишен спрямо обезщетението, дължимо за евентуално предвидимите вреди към момента на сключване на договора.

В конкретната хипотеза, се установи, че, клаузата за неустойка е уредена без да са приети каквито и да е било правила за изчисляването ѝ с оглед размера на неизпълненото задължение от потребителя, като, съгласно сключения между страните договор за заем, изпълнението на задължението на заемополучателя за връщане на заетата сума е било обезпечено както с договорна ипотека върху идеални части от недвижим имот, с данъчна оценка, надвишаваща по размер цялото задължение / главница и възнаграждение за заемодателя за срока на договора /, така и с договорна неустойка в размер на 50% от главницата. От това следва, че въпросната неустойка е определена извън допустимите граници на обезпечителната ѝ функция, доколкото изпълнението на същото задължение, което гарантира е обезпечено и с ипотека. На следващо място, видно от договора, неустойката е била договорена върху целия размер на главницата независимо от това дали към датата на възникване правото на неустойчното вземане заемополучателят е погасил част от главницата или не, от което следва, че дори да е възстановил 90% от дължимите суми, за останалите неплатени на падежа 10% той пак ще дължи неустойка в размер на 50% от цялата главница, което налага извод, че визираната клауза не държи сметка за неизпълнената част от задължението и размера на вредите, които би претърпял заемодателя, което е в разрез и със санкционната ѝ функция. Трето, с оглед характера на задължението, срока на договора и предвидимата вероятност кредиторът да търпи вреди, неустойката е уговорена в размер, който нарушава изискването за съответствие между задължението и обезщетението, определено на база законната лихва, и по-скоро представлява източник на неоснователно обогатяване, отколкото обезщетение за реални вреди, особено като се има предвид и размера на уговореното в полза на кредитора договорно възнаграждение за предоставяне на заетата сума. Предвид това клаузата за неустойка е в нарушение и на отредената ѝ от закона обезщетителна функция.

Въз основа на изложеното, съдът приема, че клаузата по т.3.3 от процесния договор е неравноправна, тъй като не отговаря на изискването за добросъвестност и създава значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца и потребителя, вмениявайки в задължение на последния, при неизпълнение на задълженията си да заплати необосновано високо обезщетение като неустойка. Многократно завишеният размер на неустойката спрямо обезщетението, дължимо за евентуално предвидимите от неизпълнението вреди, води до извод, че неустойката излиза извън присъщите с оглед разясненията, дадени в т. 3 на ТР № 1 от 15.06.2010 г., по т. д. № 1/2009 г. на ОСТК на ВКС обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции, поради което и доколкото ответникът

не доказва, че клаузата е индивидуално уговорена по смисъла на чл.146 от ЗЗП, тя е и нищожна.

Клаузата за неустойка противоречи и на добрите нрави, тъй като е в разрез с допустимите търговски практики и вмения очевидно несъответни и прекомерни и тежести за заемополучателя, като по-слабата страна по договора, които същевременно целят единствено и създават условия за неоснователно обогатяване на по-силната страна – заемотателя.

Предвид горното, съдът достига до извод, че като очевидно неравноправна по смисъла на чл.143, ал.2, т.5 от ЗЗП и противоречаща на добрите нрави клаузата по т.3.3 от сключения между страните договор за заем от 05.10.2021 г. е нищожна, поради което не е породила целените с нея правни последици. Ето защо, за заемополучателя не съществува задължение за неустойка, без значение от съществуването или не на главното задължение, чието изпълнение обезпечава, във връзка с което и съдът е приел, че спорът по гр.д. № 135/2022 г. на ШОС / във фазата, в която се намира / не е от значение за правилното разрешаване на настоящия.

Позовавайки се на изнесените фактически и правни доводи, заключава, че предявеният иск е изцяло неоснователен, поради което следва да се отхвърли, а обжалваното решение, като правилно – да се потвърди.

На основание чл.78, ал.3 от ГПК, жалбоподателят следва да заплати на въззиваемия деловодни разноски за въззивна инстанция в размер на 900.00 лева – адвокатски хонорар.

Водим от горното, съдът

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА изцяло решение № 850/17.11.2022 г. по гр.д. № 1046/2022 г. по описа на Районен съд – Шумен.

ОСЪЖДА „Имоти Темида „ ЕООД, ЕИК 127588148, със седалище и адрес на управление: гр. Ш..., представлявано от Б.А.Б., да заплати на С. Н. С., ЕГН *****, с адрес: гр. Ш..., деловодни разноски за въззивна инстанция в размер на 900.00 лева – адвокатски хонорар.

Решението подлежи на обжалване пред Върховен касационен съд в едномесечен срок от връчването му на страните, при условията на чл.280 от ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____